

Felvidéki Híradó.

TÁRSADALMI ÉS KOZMŰVELŐDÉSI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre 4 ft. Fél évre 2 ft.
Negyed évre 1 ft.

MEGJELENIK: MINDEN VASARNAP.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőségnek, hirdetések és előfizetések a kiadóhivatalra cimezve Turóc-Szt.-Mártonba küldendők.
A hivatalos hirdetéseket, kéziratosokat pontokig kérjük beküldeni.

HIVATALOS HIRDETÉSEK DÍJA:

100 szög 2 ft. szentül minden megkezdett szög szónál 50 krall több.

Bekics Gusztáv levele.

Megküldöttük lapunk azon számaint Bekics Gusztáv orsz. gy. képviselő urnak, melyekben közölték a Náródnie Novinyban, az ő rőpiratőről megjelent bíralatokat — és kértük, hogy sziveskedjék e bíralatra vonatkozó válaszát lapunk számára átengedni.

E kérésünkre az alább egész terjedelmében közzétett levélben volt szives válaszolni; mely ugyan nem válasz ama bíralatra, legalább közvetlenül nem az, de teljesen igazolja ama felfogásunkat, miszerint helyes és szükséges volt lapunk »Lapszemle« rovatának megindítása és folytatása is kívánatos.

Ajánljuk szives olvasóink figyelmébe első rangú publicistánk és politikusunk emez érdekes levelét:

T. Szerkesztő úr!

Szives figyelmét, mely szerint a panszláv sajtónak rőpiratom ellen intézett támadásait figyelemmel kísérté és beces lapjában reprodukálta, köszönöm. Így meggyőződhettem, hogy munkámban, sőt egész politikai működésemben helyes nemzeti célokat tűztem ki; mert a panszlávok különben nem haragudnának ily mérvben rám.

T. szerkesztő ur azon kívánságának azonban, hogy a »Náródnie Noviny«, illetőleg Hurhán támadásaira válaszoljak, nem tehetek elegend; mert sem szükségesnek, sem helyesnek nem látom, hogy az ily politikai nézetű urakkal szóba álljak.

Athidalhatatlan új választ el bennünket; egy a kölönös kapacitálás lehetősége ki van zárva. Önök a Felvidék fontos őrpontján nagy hivatást töltenek be; ellenőrzik a panszláv

vezérek, szerencsére hadsereg nélküli vezérek tetteit. Az országnak, a politikusoknak tudniuk kell, vajjon taborukban — szintén komoly sereg nélküli taborukban — mi történik; sőt ha törvénytelen üzemekbe bocsátkoznak, ezeket el kell nyomni.

De velők vitakozni, ismétlem, céltalan és felesleges. Külömben is bizony tótajuk honfitársaink hazafiságában, hogy a panszláv igazgatók veszélytelenek maradnak jövőre is, mint veszélytelenek voltak eddig.

Ezt óhajtva, s Önöknek feladatuk teljesítéséhez kitartást kívánva, maradok hazafiumi üdvözléssel

Budapest, 1889. nov. hó 28.

Bekics Gusztáv.

A 13 Vértanu.

1890. október hó 6-án leplezik le Aradon a 13 vértanu szobrat. Teljes félszázad telt el ama nap óta, melyet a magyar nemzet leggyászosabbjai közé számít véres betűkkel írt történelmének lapjain. Harmincz éve mult, hogy az eszme — a 13 vértanu emlékének szobrot emelni — a hazafias hírlapok útján megfogalmazott. Az ige testté lön. . . Az eszme megvalósult. . . Magyarországnak a vértanuk emlékéhez és magához méltóan kell a leleplezés napját megünnepele!

Az aradi »Kölcssey-Egyesület«, mint a régibb Magyarország délkeleti részeiben a magyar allameszmenek és magyarországunk terjesztésére a nemzeti művelődés megöröszítésére alakult egyesület, csak kötelességet vélt teljesíteni, midőn elhatározta, hogy a leleplezésnek, e nemzeti ünnepp jelentőségének emelésére ily albusmerű képes könyvet ad ki, melynek feladata volna a szabadságharcz utolsó jeleneteire, valamint az cinyomatás najaira vonatkozó események — és nevezetesebb epizódoknak nemesak közléken

forgó adatait elsorolni, hanem a nagy napok hőseinek és szemtanúinak élő szóval adott elbeszéléseit, vagy még friss emlékezetben levő szőhagyományait is összegyűjteni és megöröszni s így a magyar szabadságharcz tragodiájának utolsó megrendítő felvonását az összes adatok lehetőleg kimerítő felsorolása- és chronologicus sorrendben való csoportosításával feltüntetni.

De »A 13 Vértanu Albuma« nem pusztán ama nagy idők nagy eseményeinek felsorolása és a 13 vértanu kivégezettétere vonatkozó hiteles adatok lehetőleg teljes gyűjteménye, hanem a még élő hősök részéről a holtak sírján felgyújtott emlékaldozat, valamint a jelenkornak honoszeretete buzditó irői- és eszmékért lelkesülni tudó fiai által a vértanuk emlékének szentelt apothosis kíván lenni, gloriificatója a vesztőhelyen a hazáért szenvedett vértanu halának.

Hogy a szép czél elérhető legyen, a »Kölcssey-Egyesület« alelnöke: Antolik Károly lelkes felhívást intézett kiválóbb írónkhoz ez eszme támogatása czéljából és lapunk utján is felkéri mindazokat, kiknek a gyászos napokra és az ezeket követő rémuralomra vonatkozó, bármily csekély jelentőségűnek is látszó hiteles adat van birtokában, ezt az adatot a »13 Vértanu Albuma«-ban való felhasználás czéljából egyenesen Aradra, Antolik Károly urhoz, mint a »Kölcssey-Egyesület« alelnökéhez beküldeni sziveskedjenek.

Nem nyereszkedés az egylet célja a jelzett mű kiadásával, hanem az, hogy ama nagy nemzeti ünnepp az Aradon összehozott hazafiak kezébe oly monumentális művet adjon, mely a nagy eseményt a jelenkor összes kiváló nemzeti irői és művészei által örökítse meg s mely a késő nemzedék számára is a haza és szabadságszeretet biblijája legyen.

Vannak lapunk t. olvasói között nagyon sokan, akik ott küzdöttek ama névtelen hő-

sők soraiban; nagyon sokan vannak, akik érdekesnél — érdekesebb epizódokat tudnak elbeszélni arról a csodálatos, majd szomorú időről.

Ne tartsak kárba vesztett fáradságnak azokat a csekélynek tetsző adatokat a hazafias együlettel közölni; apró téglából épül a pompás palota; minden hiteles adat egy-egy téglá, melylyel ama szép mű fölépítéséhez járulunk.

A vértanuk egyike: Lahner, kinek Besztercebányán emléktáblát szándékoznak emelni, varmegyének fia, írt született Nezpálon; talan vannak, akik gyermekeinkről viszonyairól tudnának egyet más elmondani! Meg vagyunk győződve, hogy olyanok, akik azokról a nagy időről érdekes adatokat tudnának beküldeni, nagyon sokan vannak.

Tegyék meg, mi is kérjük a szent czél nevében.

A rózsáhegyi honvédek Liptó-Szt.-Miklóson.

Kedves vendégek voltak hétfőn Liptó-Szt.-Miklósnak s az ezzel összejött társközségeknek. Ugyanis a rózsáhegyi honvédek gyakorlat czéljából rándultak át, hogy az újonczokkal egy kis menetet tartsanak. Alig vette a város közönsége a hírt, nyomban elhatározták, hogy ők is tiszteket, mint a legénységet a legszivesebb vendégszeretettel fogja fogadni s Kállay Adolf polgármester kezdeményezésére minden megtett, hogy a derék honvédek jól érezzék magukat.

Délutáni félegy óra volt az érkezés jelezve, de már a délelőtti órákban nagy számu közönség lepte el a rózsáhegyi országot, hogy az érkező honvédeknek fogadja és üdvözölje. Ott voltak az összejött község képviselő tiszteleti és számosan a hivatalnokai karból is. Jóval a jelzett idő előtt feltűntek a honvédek, kik, karcszati gyakorlatot tartva, sűrű puskatűzrel közeledtek a város felé.

A harc mind hevesebb lett, az ostromlók mind inkább szorítottak az ostromlatokat, míg 12 óra körül hatalmas »rajta!« kialta-

TÁRCSA.

A Malom-jószág.

Írta:
Révész Lajos.
(Vége)

— Meglátod édes lányom: megbünteti az Isten azt a gonosz embert!
Amint hogy meg is büntette, amikor elvette eszét teljesen.

Mert amint Horvát Béni megfogta s azt kiáltotta rá: Mit akarsz Pali? S amint eleresztette Klárát, vérbeborult szemekkel esett neki Bénének, leteperete a földre — s bizony, ha a többi odaesődült legény ki nem veszi kezéből, megföli szegényt, amért-hogy pártjára kelt a csúffa tett Baczó Klárának.

Es még ezzel nem volt vége; mert amint magához tért Horvát Béni, ha ott nincsenek a többiek, bizony neki rohan a garzda Vermesnek s vagy ő hal meg, vagy azt fojja agyon két kezével, amért rajta és azon a szegény ártatlan leánynon ilyen csúfot tett.

Ugy vitték el onnan jóakaró társai erővel.

Vermes Pali is ott hagyta hősi tette színhelyét; de a helyett hogy haza ment volna, a kormsába vitte magával a cigányokat s ott ivott — Isten tudja, min járta azt

— míg a hajnal csillag fel nem tetszett az égen.

Akkor szét vert maga körül mindenkit, mint a neki bússult vadkan a kondat s vérbeborult szemekkel nézett a kormsma egyik szögletébe jó félórán keresztül.

Látszott rajta, hogy küszködik magával szőnygen.

Micsoda elhatározás erődtit meg sötét lelkében? Mit diktáltak neki a bor és az elvakult szenvedély?

Majd meglátjuk rögtön, mert ime felugrik helyéről és tántorgás nélkül tart az ajtónak.

A vak sötétben azonban hamar elveszítjük szemekink elől. Szinte sajnáljuk, hogy nem láthatjuk, mit cselekszik.

No, ha a sötét ellen van kifogásunk, minthacsak kívánságunk szerint történnék, ime, hirtelen kiviláglik az égája, vörös feny vetődik az egre s alig, hogy megkaparazott szemekink kezdik megszokni a váratlan, csodálatos fényt, egy szőnyű ordítás hangzik, mint mikor a vérszopó farkas verembe esik s e rémletes ordítás után emberek zsvajva, zavart kiabálása hallatszik, melyből a mindig erősebb világosság mellett főként »tűz van« és a »fogjátok meg« szavak hallatszanak leginkább.

Igen, a hajnal ébredésével rémes tűzi fényre ébredtek a falu lakói.

A Baczó Gábor ujon tett háza előtt; a hirtelen nőtt lángok szporkozta csapodtak az égnek s a vörös fénynél a minden ol-

dárlól előrohanó ember tömeg zsbajgó rohanása látszik.

Hanem az a különös, hogy nem mind a tűz fele tartanak; egy részük két rohanó alakot követ, kik közül az egyik folyton azt kiáltja:

— Fogjátok meg! Fogjátok meg!

Aki elől szalad, az Vermes Pali; — aki nyomban rohan, az Horvát Béni!

Nagyszámú férfi követi őket, de közelebbre sem ér. Látszik, hogy egyiknek a kétségbeesés, másikkak a bosszúállás szenvedélye ad szárnyakat.

Jaj! Vermes Pali e pillanatban nem az a vakmerő legény, aki ura volt az egész községnek, — hanem egy menekülő bűnös akit az elkövetett bűn tudata jobban üldöz, mint a nyomban rohanó ellenfél; és Horvát Béni nem az annyiszor lengett, annyiszor lealazott győngye legény, hanem az isteni végzés kiválasztotta, aki arra volt rendeltetve, hogy egy elkövetendő bűn megbüntetésére legyen eszköz.

Amint társai háza vezették, szintelen előtte lebegett annak a megalázott szegény leánynak a képe és szintelen azt forgatta eszében, hogy Vermes Pali nem elégzik meg azokkal a megszégyenítéssel, hanem mást is elkövet. De mit? kérdezte magában.

Es minél többet járhatta ezen az eszét, annál erősebb lett lelkében az az elhatározás, hogy neki még ma számolnia kell, Vermes Palival.

Azt a lányt ő nem engedheti többször csuflé tenni — s azt a legényt nem térheti maga előtt tovább elsőnek.

Vagy-vagy!

Leszámol vele meg ma!

S azal félkelt fekhelyéről, melyen annyit forgolódott ez éjjel és — maga sem tudta volna megmondani; mi vezette Baczó Klárát haza felé? Talán az ösztön? Talan a világot kormányzó szerelem, mely öntudatlanul, akaratlanul belepölygött szívébe?

Arra ment — és éppen arra ért oda, amikor a Baczóék háza tetején fellobbant a pusztító tűzláng.

Lihegre rohant arra felé — s ime a ház sarkától kit lat elugrani: Vermes Pali.

Szőnyű ordítással ugrott a gyűlölt alak után, hogy megfogja. Rögtön belátta, hogy ez a tűz az ő keze munkája; — de a tetten ért bűnös megrémült a nálánál gyengébb legénytől s rémülve indult futásnak, — karjai helyett labai erejében bizván. Béni rohant utána s váltig kiabálta:

— Fogjátok meg! Fogjátok meg!

Igen, ha elérhették volna! De ki ért volna nyombukba, mikor egyiket a kétségbeesés, másikat a bűn megtörölása rőpítette.

A falun jóval kívül voltak már, mikor Béni elérte a lihegő Vermest. Mint két fenevad, esett egymásnak a két legény. Béni nem gondolt többé arra, hogy Pali nálánál sokkal erősebb, — csupán azt

sok között szuronyt szegzeve meg is szalasztottak őket, de ezt már a közönség egy része nem vette tréfára, hanem szintén hősileg megfogta.

A harc legfőbb heveiben fuvartott le H u b r o v s z k y József örnagy, mire aztán a tisztek rövid tanácskozást tartottak, mely után megindult a menet a város felé. Mielőtt azonban a várost elérte volna, előlepett K a l l y A d o l f polgármester s díszes közönség élén meleg szavakkal lelkesen üdvözölte a honvédeket, mely a »mi verünkől való vér, a mi testünköl való test«. Meghatva feleit e szép fogadtatásra Habroszky örnagy, hogy megköszönje e kitüntető figyelmet. Majd megindult a menet élén a cigány zenekarral, mely a Rákóczy — indulót hallgatva. A városban a kifaradt honvédek minden hazánl igazi vendégszeretettel várták s még a legzsebényebbek embereket is megvendégelték őket, egyes helyeken pedig valóságos lucullus lakomákat készítettek nekik. Délután két órakor pedig a tisztek tiszteletére a »Fekete sas« szálló nagytérben söt teretük díszbe volt, melyben úgy a nagyai, mint a városi előkelőség számos tag által volt képviselve.

Az első felköszöntőt P a l u g y a i Gyula megyei főjegyző mondta a honvédekre, mint a város régi szerelmére. Habroszky örnagy nagy lelkesedéssel közölte ilt. Szent-Iványi Márton, a vármegye szeretett főszentje elítelte. Kubinyi Gyula kamarás az egyetértést ívott. Grossmann Ignác dr. Kubinyi Gyula, Nemesszeghy százados Habroszky örnagy, Habroszky a honvéd tisztekre, majd Vitisfalvi Peter, főjegyzőre, Vitisfalvi Palugyai Gyula, Balló Lajos az egyetértésre mondott felköszöntőt, melyből bőven kijutott katonának czüvniük mert egy statisztikus feljegyzése szerint 180 mondatot, de azt meg kell jegyezni, mind annyi fenyesen megcsofolta azon tendenciózus híresztelést, melylyel egyes számzadés városok e város közönségét gyanusították, hogy annak inkább biztosítással maguknak azon előnyöket, melyek teljes joggal e várost illetik meg s ennek a széknek ismételve kifejezték is aztak. Az ébéd után a társaság átvonult a társasági helyiségekbe s ita a legkedélyesebben folytatódott a mulatság. A honvédek masnap reggel 6 órakor indultak haza, előbb azonban utraivalóval is ellátták őket a vendégszerető közönség nevében ugyanis tele töltötték mindegyik butkosátt palnakkal. Végül elismeréssel kell megemlékeznünk K o v a c s József első-husztái bíróról, ki sokat fáradozott a honvédek érdekében.

Lapszemle.

A »Národnie Noviny« Bekics könyvének bírálatát így végzi be: Miért nem szaporodik elegendő a magyar nemzet? Kérdi megütökö szerző s Magyarország szaporodási perzentjét összehasonlítja Oroszországgal arra a következtetésre jut, hogy ez utóbbi állam lakossága 100 év alatt 400 millióról fog szaporodni, úgy, hogy az angolzsasz fajt kivéve, minden más — még a németnemzet is — kicsiny lesz mellette. A magyarfajra vonatkozólag nincsen ugyan biztos adatai, de az általános statisztikai adatok bírónysága szerint itt is kielégítő lesz az eredmény.

— Mily szegényes tizenkettődrangú állam,

mily apró neuzet lesz ez a négy folyam partján!

Mindezen aggályok nem képesek szerzőt reális alapra hozni s kivónni őt az általa megsejtett négy remények ringató karjai közül Itt is azzal a neki örömet szerző ábrándolattal kecsgetti magát, hogy a magyar faj sokkal szaporább az országban lakó minden más nemzetiségnél, meg felekezze arról, hogy pár sorral feljebb meg nem volt biztos adata erre vonatkozólag.

Mit tudjuk, hogy be van bizonyítva a magyarfaj szaporatlanossága; tudjuk, hogy a politika ezen nyomorúságon a töt »arvakkal« akar segíteni; hallottunk számtalan adatot a magyar nép erköletelen szaporodásáról; azonban ezen igazságot nem férnek be »Nagy Magyarország« legvárába.

A fajtámlás sőhaj után — mely Bekics kebléből kitor a országfaj szaporodása fölött — kipihenne magát újra felpatant az ábrándolattól csokjára s ezeket mondja:

— Mi következnek abból, hogy Magyarországon a magyar faj a legszaporabb? Az, hogy a magyar faj túlsúlyra nemcsak a történelmi multon, hősiességén, politikai érettségén, képzettségén, vagyonosságán alapszik, hanem egyttal az eleterén is terjeszkedési képességen is.

— És megint pár sorral odább azt mondja; miért nem szaporodik a magyar faj más nemzetiségek rovására?

Szóval saját szájaival fújja el azon burokot, melyet ugyanó fújja fel a »gögi« szappanos vívőből; mely göggel környezében mindent agyon nyomni, mindent fel-falni akar. Az étvagy nagy, de a gyomor rászorult a diétára, ahelyett, hogy más egészséges, friss nemzetiségek felemelkedését nagy munkáját megbírnia.

De tavozunk az ellentétek e rettenetes labryntjéből és térjünk át ama fejezetre, melyet minden hazafi örömmel olvas: a földbírtok és hitbizományok viszonyairól szóló fejezetre.

Szerző mely agrar tanulmányával bír és buvárkodása sikeresnek mondható a földel-ostásnak a népesség közötti viszonyát illetőleg; de itt ugyancsak eltér az ő »városi« teóriájától, amikor — egészen helyesen — azt állítja, hogy »a társadalmi sülponat kell, hogy a földbírtokon maradjon.«

Es itt szerinte feltunő a földbírtok nagy latifundiumokba való tagosításának célzata a kis birtok rovására. Ezen latifundiumok a legújabb időben alapítottak egyes családok által, mint hitbizományok, hogy a földbírtok feloszlása meggátolassék. Bebizonyítja, hogy a latifundiumok viszonya a többi földbírtokhoz olyan nálunk, mint sehol máshol a világon. A nagy birtok 51%-je az összesnek s ez nyoma a többi; a középbirtokosság az egésznek 14—15%-jé, jért bírja. Es okúlv a római »latifundia« perdere Italiám« kifejezésén, levonható a következtetés: Magyarország is. Az összes hitbizományok — keves kivétellel — 1835. óta alapítottak; csak 1866. és 87. évben 13 hitbizomány alakult.

Roppant fölterületek vannak így lenczolva egyes családhoz és ezek majdnem olyba vehetők, mint a holték birtokai.

Ha tekintbe vesszük az egyház birtokait is, azon szomorú tapasztalatra jövünk, hogy földbírtok viszonyaink nagyon egészségtelen állapotban vannak.

— És így Bekics, ha el nem vaktja a faji

éhség, az idegen — nem magyar — nemzetiségek társadajna után, melyen érző és reális hasznat írvá lesz.

De ez könyvében lucidum intervallum! A legközelebbi — kulturális és egyházi politikáról szóló — fejezetben újra előtűnik a keményre főt chavinus; újra felolajlja a keményre főt chavinus; újra rek lamálja az egész ésat, erőt, intelligenciát azok számára.

— Azt mondja: nem óhajtja az egyházi harc-zót, ha az egyház támogatni fogja a magyarorsodist az egész országban. Nincs megelégedve az egyházi javak elosztásával és óhajtana, hogy a püspöki javadalomk egyenletesen osztásának fel, hogy ne legyenek oly nagy különbségek. Vagy, ha így marad a javak felosztása, kivánja, hogy joga legyen az államhatárolnak egy püspököt a magyarosítás körül szerzett érdemei jutalmul más — jövedelmzöb — püspökségbe at-helyezni.

Legfontosabb következtetése azonban e fejezetben az, hogy hozassék be a polgári házasság, hogy ez által a zsidóság magyarrá tévessék. A legközelebbi népszámlálás bebizonyítandja, hogy az országban egy millió-e Budapestben százezer zsidó lakik. Lehet-e ezen valszafalat sokáig fenntartani?

— Es így az új kultur és nemzetiégi Nagy Magyarország kedvért minden megengedhető: a nem magyar nemzetiségek megmagyarosítása, elnyomása, az anyanyelv, az intelligencia, sőt a vagyon elkobzása, az egyház világiassá tétele, a polgári házasság keresztény és nem keresztény között és egyáltalán minden erkölcsi, vallási, állami és társadalmi köteleknek lerázása!

Mindez szándékoltatik a XIX. század végén, a nemzetiégi élele zavaros korszakában; melyben a legkisebb nemz. et részére is biztosítottak a létjogosság; mely a márm. kivészo magyar nemzetet is új életre hozta.

Ily gondolatok nem foglalják magukban a szépség, jószág és igazság törvényét; és hogy a szerző szellemesen, ugyesen csoportosította őket, meg nem elég arra, hogy ama törvényeknek elég tétessék.

Népszerű felolvasó esték Turóc-Sz.-Mártonban.

A turóc-sz.-mártoni áll. polgári és közp. kerkeskedelmi iskola tanstülete az 1884-iki évben megindított »népszerű felolvasó esték« rendezését ez évben is folytatni fogja. Ezen VI. évi cyclus hármas estéből fog állani, az egyes esték pedig a következő napokon tartanak meg:

I. 1889. évi decemberhöz 8-án;

II. 1890. évi januárhoz 5-án;

III. 1890. évi februárhoz 2-án.

Az I. és II. felolvasó est alkalmával beletpti di nem lesz, a III. est pedig a felmerült költségek fedezése czéljából személyenként 50 krnyi belépti díj mellett fog rendeztetni. Az egyes programmok száma — mint eddiglé — a népszerű modorban írt felolvasáson kívül ének-, zene- és szavalási előadások fogják képezni. Minden fel-

olvasó est kezdete fél 6. vége fél 8 órakor lesz.

A népszerű felolvasó esték ezen — VI. évi — folyamára ezennel tisztelettel meg-hívjuk az azok iránt érdeklődő helybeli és vidéki t. közönséget.

Turóc-Sz.-Mártonban, 1889. évi december hó 1-én.

A turóc-sz.-mártoni áll. polgári és közp. kerkeskedelmi iskola tanstülete.

HIREINK.

Halálözás. Jeszenszky István, kiérdemült priekapolt, év. hitlekészett tanító 74 éves korában hajl. étve szenderült. Több mint 50 éves tanítói működése után igazi nyugalomba vonult szegény öreg, amelyből ugyan keveset élvezett életében. Legyen könnyű hamvainak a följé borult föld terhe!

Nagy Sándor vasúti tisztviselő Ruttkárk Egerbe helyezték át. Amikor előléptéséhez érkehalnának, a ruttkári dal- és zeneegyüttes érdekében sajnáljuk tavozást; mert a nevezett együttes, mely ez évben új lendülettel fogott munkához, igen tevékeny és buzgó tagot veszít benne.

A tisztújítás Liptóban december 16-án lesz. Eddig egészen nyíltan csak Andaház Géának a jelenlegi alispánnak van ellen-jelöltje ifj. Szent-Iványi Márton szembélyben. A többi alkalokról nem igen beszélnek, de nem lehetetlen, hogy lesznek meglepetések.

Elgázolta a vonat. Sajnos több vasúti szerencsétlenségről kell számot adnunk, melyek e héten történtek a Budapest-Ruttkári vonalon. Losoncban történt az egyik, amikor a Ruttkárk menő tervonaton épen az állomásra beérkezett. Egy P a p nevű kalauz a vonat közepén nagyon kihajolt az egyik kocsi lépéséig, hogy zászlóval jellet adjon a vonatvezetőnek. E közben megcsúszott s lebukott a két kocsi közé, mikor a vonat új sebesen haladt és pedig oly szerencsétlenül, hogy az utána jövő kocsi mind keresztul mentek rajta és jobb lábát combtörésvetkést tésztél. A szerencsétlen szörnyet hal: Hasonló módon egy másik kalauzt is legázolt a tervonaton e héten, de nevést s a szerencsétlenség közelebbi körülményeit nem sikerült kitudnunk.

Hirtelen tél. Szerden egész nap csak úgy lubizkoltunk meg a sárban. Délben csúdar hídég szél szivított keresztül a vármegye széles völgyén, mely a srat estig felszartotta. Este 5 órakor elkezdett havazni, s havazott szünetelen estüörtök délig; úgy, hogy nemcsak a hegyek, de a legmélyebben fekvő lapályok is térdig érő hóval fedettek be. A felhullott roppant hó mennyiség aztán hirtelen úgy lehurcolta a levegőt, hogy már szűrtében — hosszabban siklik a szán a ropogó havon. Itt a tél egész valóságában.

Ruttkárk. Korcsolyázó egyület alakult, mely immár 80 tagú számlál. A nemes és férfias sport művelőinek a legpompásabb saisons óhajtjuk.

Tolvaj a vasutnál. Már régebben meg-megtorént, hogy a Martonba vasuton érkező podgyaszaiból egyes tárgyak eltűntek, azonban senki e miatt panaszt nem emelt az ille-

tudta, hogy Baczó Klára csulfatvője áll eléje neki búslát dacozal.

— Es aztán öszekeverődött az erős és a gyöngé.

Tavórlól hallatszot a nyomukban rohanók robaja.

— Egy szó, egy hang nélkül estek egymásnak. Jó, hogy a tűz fénye már csak gyöngye világot vetett ide, mert nem jó lett volna látni azt a szörnyű viadalt.

Mikor a falubeliek odaértek. Vermes Pali fölilt velük ugyan, de hosszú furtjeinél fogva oly erősen fogta a majd ugyan folytott Béni, hogy alig tudták kivenni kezei közül.

Csuffa fölött tve mindkettőt szörnyen. Csak puszta kézzel iparkodtak egymáson erőt venni, hanem azért csupa vér volt mindkettőt. Libegve állottak a csoportosulás közepette és a bámoló emberek el nem tudták találni: miért rohantak ezek ki a faluból, mikor odabent a nagy veszedelem. Ők azt gondolták, hogy a gyujtatóz után futnak.

Amint Béni szohoz juthatott, sietett felvilágosítani őket.

— Vermes Pali a gyujtatóz! Az egy élő Istenre esküszöm, hogy ő gyujtotta fel a Baczóék házát, — ha tagadna.

De nem tagadta. Az a vad, erőszakos erős ember úgy állott a csoport közepén, mint egy tehetetlen gyermek. Az erős futás az a kétségbeesett küzdelem, meg a felébredt lelkiud megtörték egészen. Raszorult, hogy fogják. Nem azért, mintha elfu-

tott volna kölémben, hanem mert nem bírta volna a faluba bemenni, ha nem támogatják. Kivált, mikor a tűz közelebe jutottak s meglátta közelről azt a vérvörös tengert, mely immár négy porta összes épületét előföntöte, egyszerre elfutotta szemét a vér megtörtörött s úgy kellett erőszakkal vinni.

Akik fogták, maguk is elrömltek a szörnyű pusztulás láttára, mely ennek a kezük között reszkető faluroznak a gonosz keze munkája. Az ő fejüket is elöföntöte a meleg vér s nem egy nézett Vermes Paira azzal a gondolatall, hogy megdermedné, ha bele hajtanák abba a langterembe, melyet ő gyujtott annyi ember feje fölé.

Es ha maga Baczó Gábor nines, bizony meg is teszük a felbúslút emberek. Szerencsére, meghallozta a dühös kiabálást s ott hagyva égő házát, sietett eléjét venni a gyilkoságnak.

— Megálljanak kendtek jó emberek! Mit akarnak? Büntetni?

— Igen büntetni! kiabáltak minden oldalról.

— Es azt hiszik kegyelmek, hogy sulyosabban tudnak büntetni az Istennél, aki mindenkinek kiméri igazságosan, amit megérdemel, igaznak, bűnösnek egyaránt? Ne vágnak az Isten akaratára, mert magunkra vesszük haragját. Bizuk ennek a megtévelyedett embernek a megbüntetését a törvényre, meg az Istenre!

Hát bizony csak Isten nevével lehetett lecsillapítani felig-meddig a főlháborodott népet.

Nem bántották; átadták a esendörök kezébe s így szivvel láttak a veszedelem elnyomásához, ami az egyesült erőnek sikerült is reggelre. Négy gazda udvara lett hamuvá; négy család hajléktalan; egy ember bűne miatt, akinek Isten elvette az eszt.

A törvény két esztendei börtönrre ítélte Vermes Palit, aki nem tagadott semmit. Elismerte, hogy ő gyujtotta fel Baczóék házát.

— Mért tetted azt? Kérdeztek tőle.

— Elvette az Isten az eszemet tekintes törvényeség. Bantott, hogy Baczóék elfütötek apam kezéről a Malom-jóságot, amelybe én akartam asszonyt vinni. Es ezen a vasárnapon nagyon felháborított, hogy Horvát Béni pártjára mert kelni Baczó Klárának. Sok rosszat követtem én el már, azért vette így el eszemet az Isten!

— Nohát, kegyelmezzon meg neked az Isten! evvel a szóvel bocsátották el maguk elől a törvényhöz urak.

Meg is kegyelmezt.

Mert mikor visszakért a börtönből, a régi vadságból, a régi kötekedő vérből nem volt már benne semmi.

Atya, az öreg Vermes, nem sokkal előbb költözött az örök bíró elé, ahol sok gonosz-ságot mentette azgal, hogy megszenvedett értük életében. A szegény ölte meg, amért-hogy egyetlen fia börtönből hervad.

Bizony megbocsátották neki az ő sok vétket, akik ellen vetett. Bizonyára irtalmas bírāja az Isten is.

Vermes Pali megadással viselte sorát.

Nem háborodott fel, mikor meglátta, hogy Baczó Klára Horvát Béni felesége. Nem háborodott fel, hogy épen egykori ellensége áll a Malom-jóságban.

— Kiki rászorgalt a maga szerencséjére. En a magaméra, Béni is a magaméra — szokta mondani.

Nekem ő maga beszélté el egész történetet.

Mikor megkérdeztem tőle, hogy hát aztán nem irigly Horvát Béni szerencsét? — Nem irigylem uram — így felelt — ő portyára kelt az ártatlannak: úgy van jól, hogy ő elvezette jöttéte gyümölcsöt. Talán, ha eszemmel élek, mégis én ülhétnék ma a Malom-jóságban, — de nem voltam rá méltó; jobban tudja az Isten nálammal hogy mért rendelte így.

Es még ma napig is nőtlen és nines nagybói öröme, mintha a Horvát Béni gyerekeivel találkoztak és a piciny Klárát megcsökolhatja, amikor senki nem veszi észre.

Eszre veszi a jó Isten szegény ember és feljegyzti, mint megjavulásod tanújelét.

Horváték boldogok — es Vermes Pali soha nem zúgolódik sorsa ellen. Csak ritkán lehet hallani tőle:

— Mért nem történt mindez másként...?

